

ابعاد جنسیتی معدنکاری دست‌کند و کوچک مقیاس (ASM) (ابزاری برای ارزیابی سریع)

(بخش سوم)

■ مترجم: آیدین زینالزاده، کارشناس دفتر امور اکتشاف، مدرس سازمان نظام مهندسی معدن*



* اصطلاحات و مخفف‌های بکار برده شده:

ASM: معدنکاری دست‌کند و کوچک مقیاس

CBO^۱: سازمان مبتنی بر جامعه

CSO^۲: سازمان جامعه مدنی

LSM^۳: معدنکاری بزرگ مقیاس

SLA^۴: رویکرد معیشت پایدار

◀ ماژول ۴: بازدید از سایت‌های معدنی ASM

◀ تعریف:

در اجرای ارزیابی مسایل جنسیتی در ASM، جمع‌آوری اطلاعات

از جوامع از طریق تعامل مستقیم و مشاهده‌ی مردم و عملیات مفید خواهد بود. این کار از طریق بازدید ساختار یافته‌ی یک سایت معدنی

ASM انجام می‌پذیرد. این بازدید باید شامل موارد زیر باشد:

- مشاهده‌ی نقش‌آفرینان مختلف در سایت معدنی شامل

معدنچیان، خریداران مواد معدنی، فروشندگان مواد غذایی و سایر

* مجری کارشناس رادیو اقتصاد و شبکه پنج سیما (برنامه آژنگ)

1- Community-Based Organization

2- Civil Society Organization

3- large-scale mining

4- Sustainable Livelihoods Approach

کالاها، سایر ارایه‌دهندگان خدمات، نسبت مردان-زنان-کودکان و...

- بحث آزاد با هرکس که در معدن می‌بینید. جلسات نیمه ساختار

یافته توسط یک چک لیست ساده هدایت می‌شوند.

- بازرسی از عملیات شامل موارد زیر:

- محل معدنی و نزدیکی آن به منابع آب، خانه‌ها، جاده‌ها،

محصولات کشاورزی و...

- روش حفاری و معدنکاری

- روش‌های فرآوری مواد معدنی

- تجهیزات مورد استفاده

- دفع باطله

- خانه‌های در محل معدن

- مشاهده‌ی اثرات معدنکاری بر محیط پیرامون (آب‌ها، جنگل‌ها، زمین‌های کشاورزی و...). این بازدید را می‌توانید همزمان با نمونه‌گیری، مصاحبه و... انجام دهید. بازدیدها باید برای ارزیابی تصویری مرجع از جوامع در حال مطالعه مکفی باشد. در برنامه‌ریزی بازدید از منطقه موارد زیر را در نظر بگیرید:

- نیاز دارید تا از چند سایت برای پوشش جامعه‌ی منتخب

بازدید کنید؟

- کدام سایت‌ها انتخاب خواهند شد؟ چه معیارهایی برای

استفاده‌ی آنها به کار گرفته می‌شوند؟

- چگونه برای دسترسی به سایت‌ها مجوز می‌گیرید؟

- به چه شیوه‌ها و ممنوعیت‌هایی باید در سایت احترام بگذارید؟

- برای به دست آوردن اطلاعات موردنیاز چه زمانی را باید به

بازدید اختصاص دهید؟

◀ هدف:

هدف این ابزار، جمع‌آوری نظام‌مند اطلاعات فعالیت‌های معدنی ASM در سطح جامعه است. روش جمع‌آوری اطلاعات، مشاهده‌ی فعالیت‌ها و تعامل غیررسمی و گفت‌وگو با نقش‌آفرینان مختلف در محل در جریان بازدید است. اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیله‌ی داده‌های برداشت شده‌ی اولیه مانند نظرسنجی معدنچیان و بحث‌های گروهی مشارکتی تکمیل خواهند شد.

◀ چه زمانی باید از این ماژول استفاده کرد:

از این ماژول باید بعد از پیمایش و پویش منطقه استفاده کرد.

این پویش تصویری گسترده از فعالیت‌های ASM در منطقه فراهم می‌آورد. باید اطلاعاتی از طبیعت فعالیت‌ها، نقش‌های مختلف زنان و مردان در سایت، حضور کودکان و نقش آنها، فصلی بودن هرگونه فعالیت‌ها و این‌که آیا فعالیت‌ها در روزهای خاصی از هفته انجام می‌شود، آیا هرگونه حساسیت فرهنگی وجود دارد که طی بازدید سایت‌های معدنی ASM مدنظر قرار گیرد و ... به دست آورد.

از روش مشخص شده می‌توان برای شناسایی شرکت‌کنندگان

در سایر فرآیندهای جمع‌آوری اطلاعات استفاده کرد. به عنوان مثال نظرسنجی‌ها و بحث‌های گروهی متمرکز مشارکتی معدنچیان.

◀ از این ماژول چگونه استفاده کنیم:

مراحل زیر را اجرا کنید:

مرحله اول: لیستی از سایت‌هایی که ممکن است از آنها بازدید

کنید و در آنها موفق به ملاقات مردم و شناسایی یک رابط یا حلقه‌ی

ارتباطی مناسب برای آن منطقه شوید، تهیه کنید. به رابط بگویید که

محققان نیاز دارند تا از چه چیزهایی بازدید کنند و به چه کسانی

برای مصاحبه نیاز دارند.

مرحله دوم: لیست سایت‌ها را بررسی کنید و براساس معیارها، سایت مناسب را انتخاب کنید. این ارزیابی می‌تواند از طریق افراد آگاه و کلیدی و سایر ذی‌نفعان و یا آگاهان از جوامع ASM انجام شود. سایت‌های ASM مناسب باید معیارهای زیر را برآورده سازند:

- فعالیت‌های مناسب و جاری ASM

- دسترسی به محل

- تمایل جامعه‌ی ASM به حضور در این ارزیابی

- سودمند بودن سایت از لحاظ اطلاعاتی در ارزیابی

مرحله سوم: هنگامی که یک یا چند سایت معدنی ASM را انتخاب کردید، یک فرد محلی را انتخاب کنید تا اطلاعات کافی درباره‌ی رسیدگی به مسایل مربوط به زبان و حساسیت‌های فرهنگی داشته باشد. برای بازدیدها برنامه‌ریزی کنید و در صورت امکان از او بخواهید تا در پیشبرد ارزیابی به شما کمک کند و زمان‌های مناسب بازدید جوامع را به شما اعلام کند.

مرحله چهارم: در اسرع وقت که به محل رسیدید خودتان و تیمتان را معرفی کنید. هدف از سفر را توضیح دهید، مجوزهای حضور در محل را ارایه کنید و آنچه را که با اطلاعات جمع‌آوری شده انجام خواهید داد تشریح کنید.

محققان باید نیازهای خود را در زمینه این‌که چه چیزی را می‌خواهند بازدید کنند (سایت‌ها و اسناد)، افرادی را که می‌خواهند با آنها صحبت کنند و مدت زمان سفر خود را تشریح کنند. مصاحبه‌شوندگان باید به عنوان نماینده‌ی جنسیت و پوشش حداکثری انواع ذی‌نفعان انتخاب شوند.

اطمینان حاصل کنید که شرکت‌کنندگان می‌توانند به حداقل یک نسخه از خلاصه گزارش دسترسی داشته باشند و این‌که بدانند از چه کسی می‌توانند پیگیر این موضوع باشند (مثلا مدیر معدن، مسئولین توسعه محلی و...).

مرحله پنجم: با بازدید از محل و با استفاده از جدول ۱ به عنوان یک راهنما برای جمع‌آوری اطلاعات ادامه دهید.

◀ ماژول ۵: گروه‌های تمرکز مشارکت‌کننده

◀ تعریف:

گروه تمرکز، یک جلسه‌ی تشکیل داده شده است که طی آن داده‌های کیفی را درباره‌ی یک موضوع جمع‌آوری می‌کند. این گروه‌ها که گاهی اوقات «گروه‌های مباحثه» یا «مصاحبه‌های گروهی» هم نامیده می‌شوند، معمولاً یک تا سه ساعت عمر دارند و گروه‌های خاص جداگانه (مردان جوان، زنان جوان، معدنچیان مرد، معدنچیان زن، کشاورزان مرد، کشاورزان زن و...) هستند.

روش‌های مشارکتی اجزای اصلی تحقیقات مبتنی بر جامعه هستند. چندین مدل روش مشارکتی با درجات مختلفی از مشارکت وجود دارند که هر کدام به اندازه خود و روش‌های دیگر معتبر

جدول ۱ - راهنمای بازدید از سایت ASM

| منبع اطلاعات | اطلاعات جمع‌آوری شده (برحسب جنسیت) |
|---|--|
| مناطق بازدید | |
| مناطق معدنی و صنایع معدنی فعال و غیر فعال | <p>- نقش‌ها و وظایف مشاهده شده در سایت معدن (حفارها، لاوک شوها، کارفرمایان کارگاه‌های استخراجی، حمل‌کنندگان مواد معدنی و...) و افرادی که این کارها را انجام می‌دهند (مردان، زنان، پسران، دختران).</p> <p>- مقیاس معدنکاری: تعداد کارگرها و نوع کار مردان/ زنان/ پسران/ دختران (شامل تمام فعالیت‌های معدنی و غیرمعدنی از جمله پشتیبانی مثل حمل ماده معدنی و آب، تهیه کردن مواد غذایی و...).</p> <p>- روش و عمق استخراج.</p> <p>- محل وقوع معدن و ارتباط آن با سایر کاربرهای اراضی که می‌تواند با دیگر فرصت‌های معیشتی زنان و نیز نزدیکی به محل زندگی آن‌ها (که در آن زنان به امور خانواده می‌پردازند).</p> <p>- شرح گام به گام معدنکاری، ترابری و حمل، روش‌های فرآوری و تجهیزات به کار گرفته شده. درآمد‌های کسب شده چطور به اشتراک گذاشته می‌شود و یا به نقش‌آفرینان مختلف اختصاص می‌یابد؟ (به عنوان مثال به جای کار بدون مزد براساس تولید بر حسب کار پرداخت می‌شود).</p> <p>- راندمان بهره‌برداری، بازیافت (برحسب درصد) و تولید، استفاده از آب و انرژی (و کسی که این منابع را تامین می‌کند) و ارگونومی برای مردان و زنان در نقش‌های معمول و متفاوتی که دارند.</p> <p>- مسایل مربوط به بهداشت و ایمنی و سایر شرایط کاری زنان و مردان و دختران و پسران در نقش‌های معمولی و متفاوت آن‌ها.</p> |
| منابع آب | <p>- نزدیک بودن منابع آب به محل کار و این‌که چه کسی آنرا فراهم می‌کند و چگونه برای معدنکاری و فرآوری استفاده می‌شود (مردان و یا زنان).</p> <p>- کفایت تامین آب مورد نیاز برای معدنکاری و فرآوری.</p> <p>- اثرات بهره‌برداری از آب در مقایسه با سایر کاربری‌ها و چگونگی اثرگذاری آن بر زنانی که برداشت‌کنندگان اصلی آب از منابع موجود هستند.</p> <p>- اثرات زیست‌محیطی (جنسیتی) معدنکاری و فرآوری مواد معدنی بر منابع آب.</p> |
| منابع انرژی | <p>- نزدیک بودن منابع انرژی به محل کار و این‌که چه کسی آنرا فراهم می‌کند و چگونه برای معدنکاری و فرآوری استفاده می‌شود (مردان و یا زنان).</p> <p>- کفایت تامین انرژی مورد نیاز برای معدنکاری و فرآوری.</p> <p>- اثرات بهره‌برداری از منابع سوخت در مقایسه با سایر کاربری‌ها و چگونگی اثرگذاری آن بر زنانی که برداشت‌کنندگان اصلی سوخت از منابع موجود هستند.</p> <p>- اثرات زیست‌محیطی (جنسیتی) معدنکاری و فرآوری مواد معدنی بر منابع سوخت (مثلا جنگل‌زدایی در صورت استفاده از چوب به عنوان سوخت و آلودگی هوا در صورت استفاده از گازوییل).</p> |
| دفع باطله | <p>- انواع باطله‌های تولید شده و محل دفع باطله در رابطه با جوامع دور دست و سایر کاربری‌های اراضی.</p> <p>- اثرات زیست‌محیطی دفع باطله، خصوصا در معیشت زنان و مردان (در معیشت معدنی و غیرمعدنی).</p> <p>- اثرات بهداشتی و ایمنی بر روی مردان و زنان شاغل در سایت معدن و مناطق تحت تاثیر (مثلا رودخانه‌های پایین دست).</p> |
| محل اسکان در معدن | <p>- محل ساختمان‌های مربوط به سایر کاربری، دفع باطله و تاثیر آن‌ها بر جوامع دور افتاده.</p> <p>- نوع محل اقامت (کلبه‌های با سقف کاهگلی، سازه‌های چوبی و...).</p> <p>- شرایط آب و فاضلاب</p> |
| افراد مصاحبه شونده در سایت معدن | |
| دارندگان مجوز | <p>- اعتبار مجوز و شرایط.</p> <p>- قصد از معدنکاری، تسهیل مشاهده اسناد مربوطه.</p> <p>- تجربه در معدنکاری و بخش ASM از دید جنسیتی.</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| معدنکاران، فرآوران، شاغلین در حمل مواد معدنی | <p>- تجربه در معدنکاری و نقش آن در عملیات.</p> <p>- روش‌ها، سطح تولید، بازیافت و درآمد ناشی از نقش‌ها و مشاغل مختلف.</p> <p>- منابع مالی برای ابزار، تجهیزات و فعالیت‌ها (مثلا پس‌انداز، وام‌های خرد و حامیان مالی).</p> <p>- تصور شخصی افراد از اثرات معدنکاری بر زندگی مردان و زنان از نظر خودشان.</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| امنیت | <p>- تجربه در معدنکاری و برداشت شخصی مردان و زنان از عملیات معدنی.</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| مشتریان | <p>- تجربه خریداران تولیدات ASM</p> <p>- شرح ماهیت معاملات تجاری و چشم‌انداز جنسیتی</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| کودکان کار | <p>- نقش و منطق (چه کاری انجام می‌دهند و چرا؟)</p> <p>- درک تاثیر معدنکاری بر زندگی دختر و پسر بچه‌ها.</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| جوامع دور افتاده | <p>- درک اثرات فعالیت‌های معدنی در معیشت زنان و مردان</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| ارایه‌دهندگان خدمات (تامین‌کنندگان تجهیزات، مواد غذایی، سوخت و...) | <p>- درک اثرات معدنکاری در امرار معاش از دیدگاه جنسیتی</p> <p>- اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، قومیت و...)</p> |
| اسنادی که باید دیده شوند (در صورت موجود بودن، داده‌ها باید از مصاحبه‌شوندگان اخذ شود) | |
| اطلاعات تولید | <p>- میزان تولید از ذخیره و بهره‌وری (مثلا عبار و ریکواری)</p> <p>- مواد معدنی در حال تولید</p> |
| مجوزها | <p>- نوع، اعتبار و شرایط مجوز</p> |
| اطلاعات شاغلین | <p>- تعداد کارگران و اطلاعات جمعیتی در مورد آن‌ها</p> <p>- وجود و یا عدم وجود زنان و کودکان در میان نیروهای کار</p> <p>- نقش جنسیت در تخصیص وظایف شغلی</p> |
| پرداخت دستمزدها | <p>- برابری حقوق مردان و زنان.</p> <p>- سطح دستمزدهای پرداخت شده.</p> |

هستند. در یک سر طیف رویکرد مشارکتی، شرکت‌کنندگان در مصاحبه به طور مستقیم در تمام مراحل طراحی مطالعه، جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها دخیل هستند و از سر دیگر این طیف، شرکت‌کنندگان به عنوان مصاحبه شونده در طول مصاحبه، در گروه‌های تمرکز و یا نظرسنجی به کار گرفته می‌شوند. به طور کلی این روش شامل تماماً شامل نوعی از همکاری بین محققان و افراد تحت مطالعه؛ به اشتراک گذارندگان دانش یا آموزش متقابل پژوهشگران و مشارکت‌کنندگان و هدف ایجاد دانش محلی برای بهبود شرایط یا شیوه‌ها می‌شود.

روش‌های مشارکتی مستقیماً در مصاحبه‌ها و گروه‌های تمرکز گنجانده می‌شود و یا می‌تواند به طور جداگانه برای مقاصد مختلف (مثلاً چشم‌انداز جامعه) مورد استفاده قرار گیرد. روش‌های مشارکتی همچنین با زنان و مردان به طور جداگانه و یا مشترک برای درک مسائلی جنسیتی در جامعه‌ی موردنظر استفاده می‌شود. یکپارچه‌سازی روش‌های مشارکتی به گروه‌های متمرکز به موارد زیر کمک می‌کند:

- ایجاد اطمینان از این‌که ارزیابی جنسیت و ASM، «مردم محور» انجام می‌شود.
- افزایش مشارکت صدای اعضای جامعه در شناسایی مسائلی مربوطه.

- حمایت از سیاست‌ها، پروژه‌ها و برنامه‌هایی که پاسخگویی بهتری در برابر زنان و مردان و گروه‌های آسیب‌پذیر در جامعه دارند.
- تشویق مهارت‌ها و ساختار دانش از محققان ارزیابی جنسیتی و جامعه‌ی مشارکت کنند، از جمله آموزش همکار به همکار.
- پشتیبانی از روش‌های مناسب فرهنگی
- تقویت روابط میان ذی‌نفعانی که نقش‌های مختلفی در جامعه ایفا می‌نمایند.

تعدادی ابزار برای کمک به درک ابعاد جنسیتی از ASM در جوامع ASM وجود دارد. براساس نیازهای اطلاعاتی ارزیابی سریع جنسیت و ASM، چهار ابزار به‌طور خلاصه معرفی می‌شوند. این ابزارها می‌توانند مستقل، یا طبق آنچه بیان می‌شود، به‌عنوان بخشی از کارگاه آموزشی چهار نیم روز یا دور روز کامل مورد استفاده قرار بگیرد.

۱- حقوق بشر و قوانین معدنکاری: ممکن است معرفی مفاهیم جنسیت در بسیاری از جوامع مشکل باشد. نزدیک شدن به مساله‌ی جنسیت از منظر حقوق بشر و ارتباط آن با توسعه در سطح خانواده و جامعه می‌تواند راهی ساده‌تر برای درک نگرش‌های محلی از قوانین و چگونگی درک آن‌ها و معرفی مفهوم جنسیت و برابری جنسیتی باشد.

۲- ساعت فعالیت روزانه: این یک ابزار مفید برای شناسایی تقسیم جنسیتی کار در جوامع ASM است. «تقسیم جنسیتی کار»

راهی است که جامعه وظایف، مسئولیت‌ها و فعالیت‌ها را با توجه به جنسیت به زنان و مردان نسبت می‌دهد. این‌ها نقش‌های جنسیتی هم گفته می‌شوند. نقش‌های جنسیتی به سه گروه زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

نقش سازنده: کاری که اصولاً در حوزه‌ی عمومی برای تجارت و یا پول (فعالیت تجاری) انجام می‌شود. به طور نمونه عبارتند از شکستن سنگ برای فروش آن‌ها، حمل و فروش طلا، کار در یک فروشگاه کوچک به ازای دریافت دستمزد و یا حتی فروش گوجه فرنگی در بازار.

نقش مولد: کاری که عمدتاً به حوزه خصوصی افراد در زمینه‌ی حفظ و نگهداری خانواده مرتبط می‌شود. به طور نمونه آماده کردن غذا، فراهم کردن آب و سوخت برای استفاده در منزل، شخص معدنکار برای تامین هزینه‌های خانواده، مراقبت از کودکان و افراد مسن و همچنین مشاغل خانگی.

نقش جامعه: کاری که در جهت تامین کالا برای جامعه است که معمولاً در حوزه‌های عمومی به آن پرداخته نمی‌شود و اغلب مربوط به قدرت و اعتبار مردان است (به‌طور نمونه برگزاری جلسات و ایفای نقش در تدفین و ازدواج) و کارهای پیش پا افتاده‌تر (مثلاً پختن غذا در زمان حوادث) به زنان ارجاع می‌شود.

۳- تقویم فصلی: شبیه به ساعت فعالیت روزانه است و برای درک این مساله که نقش‌های جنسیتی چطور در طول سال تغییر می‌کنند مفید است. به عنوان مثال اثرات فصول خشک سال در مدت زمان لازم برای تهیه آب، تعامل در معدن و افزایش اتکا به روش‌های مختلف امرار معاش می‌تواند به آسیب‌پذیری فصلی (مثلاً عدم امنیت غذایی) و رفتارهای مقابله‌ای زنان و مردان در این مواقع دامن بزند.
۴- دسترسی، کنترل و مالکیت ارتباط با منابع و منافع شخصی: منابع، هر یک از دارایی‌ها، مواد، توانایی‌ها و... را شامل می‌شود که در زمان نیاز باعث رویایی می‌شوند. منابع می‌توانند طبیعی (مواد معدنی، جنگل‌ها، آب)، انسانی (نیروی کار، مهارت)، فیزیکی (خانه‌ها، جاده‌ها، دوچرخه، رادیو)، اجتماعی (خانواده و دوستان) و یا مالی (پس‌انداز) باشند.

منابع برای ایجاد مزایایی که به نوبه‌ی خود می‌توانند برای بهبود کیفیت زندگی، مقابله با شوک‌ها و تنش‌ها (مثل خشکسالی یا بیماری یکی از اعضای خانواده)، ایده‌آل‌ها و جمع‌آوری دارایی‌های مفید دیگر استفاده شوند. ممکن است کسی امکان دسترسی و کنترل یک منبع (مثلاً تخم مرغ) را نداشته باشد یا ممکن است کنترل یا قدرت تصمیم‌گیری بر منافع (مثلاً پول حاصل از فروش تخم مرغ) را نداشته باشد.

◀ هدف:

این مازول راهنمایی پیرامون چگونگی هدایت گروه‌های تمرکز مشارکتی را از طریق چهار کارگاه آموزشی نیم روز یا دو جلسه

کارگاه آموزشی تمام روز با موضوع حقوق بشر و ASM، تقسیم جنسیتی کارگران؛ تقویم فصلی؛ دسترسی، کنترل و مالکیت ارتباط با منابع و منافع شخصی را فراهم می‌کند. جلسات با بحث در مورد پیشنهادات ذی‌نفعان به پایان می‌رسد. هدف این ماژول به شرح زیر است:

- درک این‌که مردان و زنان، هر یک، در مقایسه با کار داخلی و کار بدون مزد، چقدر زمان برای پول درآوردن صرف می‌کنند (و چرا؟) و معنی آن از نظر برابری جنسیتی در جوامع ASM چه می‌تواند باشد؟

- درک چگونگی برنامه‌ریزی فعالیت‌ها برای قرارگرفتن در نقش‌ها، مسئولیت‌ها و برنامه‌ریزی‌های مردان و زنان. به‌طور مثال بهترین ساعات روز برای برگزاری جلسه یا کارگاه آموزشی چه ساعت‌هایی هستند؟ چه کاری می‌توانید در راستای تشویق مشارکت زنان و مردان انجام دهید؟

- طراحی برنامه‌ها و سیاست‌های پاسخگویی به نیازهای متفاوت زنان و مردان را در نقش‌هایی که ایفا می‌کنند یاد بگیرید. برای مثال اگر زنان کار خردایش را انجام می‌دهند، ممکن است به آموزش در زمینه‌ی خطرات گردوغبار و راهکارهای بهبود بازیافت مواد معدنی در طول عملیات، و مردانی که مسئول حفاری هستند به آموزش هدفمند در زمینه‌ی تثبیت دیواره‌های پیت و چگونگی انجام عملیات اکتشاف نیاز داشته باشند. در پاسخ به این نیازهای عملی نباید انتخاب و استقلال نقش‌های مختلف را محدود کرد (به عنوان مثال ممکن است بخواهیم زنان آموزش اکتشاف ببینند و مردان در مورد سائز مطلوب خردایش یاد بگیرند). بپرسید! فرض نکنید که مردم چه نیازهایی دارند.

- شناسایی این‌که نابرابری‌ها کجا و به چه دلیل وجود دارند. به عنوان مثال در مورد استراحت و زمان استراحت، مدت زمان صرف شده برای پول درآوردن و عوامل موثر در نقش‌های مشارکتی که موقعیت‌های اجتماعی ایجاد می‌کنند (مانند صرف وقت با بزرگان رسمی و غیررسمی محلی).

- درک این‌که چگونه نقش‌های جنسیتی به صورت ادواری در طول سال تغییر می‌کنند. به عنوان مثال، ممکن است شما از چگونگی تغییر زنان و مردان در فعالیت‌های مختلف در زمان‌های مختلف سال آگاه شوید. ممکن است این تغییرات به کاهش یا افزایش دسترسی به مواد معدنی (در ارتباط با در دسترس بودن آب)، نیاز به ترک موقت معدن برای ایفای نقش در زمینه‌ی امنیت غذایی خانواده در موقعیت‌های بحرانی (مانند کاشت و برداشت) و یا فعالیت‌های دیگر که ممکن است برای پژوهشگر ناشناخته باشد، مرتبط شود.

- شناسایی فرصت‌ها و محدودیت‌های تفاوت‌های جنسیتی از نظر تنوع معیشت و شناسایی فعالیت‌های مکمل یا جایگزین. این شناسایی به واسطه‌ی درک میزان استفاده از زنان و مردان در کاهش

آسیب‌پذیری در زمان‌های مختلف سال انجام می‌شود. همچنین به عوامل موثر بر دسترسی و کنترل فعالیت‌ها و چشم‌انداز بهبود کیفیت زندگی با دسترسی به طیف‌های مختلف امرار معاش بستگی دارد.

- شناسایی منابع و دارایی‌های کلیدی که می‌توانند برای کمک به رهایی مردان و زنان از فقر به‌کار گرفته شوند. ممکن است برخی دارایی‌ها کم و بیش برای زنان یا مردان اهمیت بیشتری نسبت به جنسیت دیگر داشته باشند. بنابراین در روشن‌تر شدن نقش و استفاده از دارایی‌های مختلف و اهمیت آن‌ها در جامعه نقش دارد.

- درک ظرفیت زنان و مردان برای دسترسی و کنترل منابع و ایجاد مزایا و منافع از آن‌ها. از منابع برای ایجاد منافع استفاده می‌شود. این بدان معنی نیست که زنان و مردان کنترل بر این منابع را در اختیار دارند یا به دست می‌آورند. به عنوان مثال ممکن است زنان به اینترنت دسترسی یا کنترل و حتی مالکیت (مثلاً مرغ‌ها را در اختیار داشته باشند اما ممکن است مردان کسانی باشند که تعیین می‌کنند مرغ‌ها کی فروخته و یا خورده شوند (کنترل تبدیل منابع به پول) و یا ممکن است پول حاصل از فروش تخم مرغ‌ها را در اختیار داشته باشند (مالکیت سود).

- درک فرصت‌های مشترک و متفاوت و محدودیت در برابر زنان و مردان به ویژه آن‌هایی که به استفاده از دارایی‌ها و منابع برای فرار از فقر یا افزایش یا کاهش آسیب‌پذیری در شرایط بحرانی یا تنش‌ها مربوط می‌شوند. می‌توان توصیه‌های خاصی را از این مورد برای ایجاد فرصت‌ها و پایش اقدامات کاهش محدودیت‌ها نتیجه گرفت.

◀ چه زمانی باید از این ماژول استفاده کرد:

این ماژول باید در طول فعالیت‌های میدانی و زمانی که به واسطه‌ی بحث‌های اولیه، بازدید سایت ASM و پیش یا پس از مصاحبه‌های عمیق، درکی از جامعه‌ی هدف دریافت کردید، استفاده شود. در برنامه کاری خود در ارزیابی، شامل زمان بسیج مصاحبه‌شوندگان مربوطه (از جمله افراد آسیب‌پذیر)، یک محل با دسترسی آسان سازماندهی کنید و هماهنگی‌های لازم برای تهیه‌ی مواد غذایی و نوشیدنی و همچنین سازماندهی محل مراقبت از کودکان و نوزادان را انجام دهید. اگرچه هریک از گروه‌های تمرکز مشارکتی می‌توانند به طور مستقل مدیریت شوند، اما آن‌ها برای اجرای ارزیابی دنباله‌دار گروه‌های مشابه برای ایجاد دانش و یافته‌های حاصل از جلسات قبلی حاضر شده‌اند.

◀ از این ماژول چگونه استفاده کنیم:

لوازم و موارد موردنیاز برای اجرای ارزیابی گروه‌های تمرکز در زیر توضیح داده می‌شود و شامل فلیپ چارت^۵ و یا گچ و تخته

۵- فلیپ چارت مجموعه اوراقی است که برای نوشتن با ماژیک معمولی یا یک گیره، روی سه پایه یا چهار پایه متصل شده‌اند و در مجامع کوچک (کنفرانس‌ها) استفاده می‌شود. مربی با نشان دادن یک طرف فلیپ چارت به مخاطبان آموزشی، از طرف دیگر مطالب نوشته شده را برای فهم بیشتر مطلب به مخاطبان قرائت می‌کند. فلیپ چارت‌ها می‌توانند به صورت تک صفحه‌ای و یا به صورت چند صفحه‌ای و پانچ شده از یک طرف باشند (مترجم).

سیاه و یک یادداشت‌بردار خاص برای حصول اطمینان شرکت تمام مصاحبه‌شوندگان ورودی در ارزیابی می‌شود. یادداشت‌بردار (و فرد تسهیل‌کننده، در صورت امکان) باید به زبان محلی مسلط و آماده‌ی ثبت اظهارات کلیدی، سخنان و نقل قول کلمه به کلمه از حاضرین باشند.

◀ ابزار (۱) حقوق بشر و قوانین معدنی:

مرحله اول: استقبال و خوشامدگویی به شرکت‌کنندگان در گروه تمرکز و آغاز کار با معرفی و بحثی مختصر از اهداف. شما همچنین می‌توانید یک دستورکار بر روی دیوار نصب کنید و به بررسی آن بپردازید. هرگونه مسایل لجستیکی (نگرانی درباره زمان، مکان، ناهار و...) را توضیح دهید و اطمینان حاصل کنید که آن‌ها پیش از شروع، رضایت کامل دارند.

مرحله دوم: معرفی هدف اصلی این جلسه. درک حاضرین را از اهمیت نقش حقوق بشر، قوانین معدنی و قوانین اراضی در توسعه‌ی افراد، خانواده‌ها و جوامع بالا ببرید.

مرحله سوم: کار را با پرسیدن این که «حق انسان چیست؟» شروع کنید و از شرکت‌کنندگان درخواست لیست کنید و آن‌ها را بر روی فلپ چارت بنویسید. مطمئن شوید که در برداشت‌هایتان حق زندگی، آزادی و امنیت، حق آموزش و حق تشکیل انجمن‌ها و اتحادیه‌های کارگری گنجانده شوند.

مرحله چهارم: شفاف‌سازی کنید که حقوق بشر در سطح بین‌المللی توسط اعلامیه جهانی حقوق بشر و تعدادی از کنوانسیون‌ها (نام آن‌ها را لیست کنید) تضمین شده است.

مرحله پنجم: از شرکت‌کنندگان بپرسید «چه کسی محق حقوق بشر است؟». مطمئن شوید که به جای «همه‌ی انسان‌ها»، کلماتی مثل زنان، مردان، دختران، پسران، جوانان، بزرگسالان و افراد مسن ذکر شوند.

مرحله ششم: تصریح کنید که «حقوق بشر، حق ذاتی تمام انسان‌هاست» و بپرسید که آیا زنان و مردان، دختران و پسران، همه به طور مساوی از حقوق بشر برخوردارند؟ بحث‌هایی در مورد مسایل مربوط به حق آموزش و تشکیل انجمن آغاز کنید.

مرحله هفتم: از شرکت‌کنندگان بپرسید «اثر فقدان حقوق بشر بر رفاه افراد، خانواده و جامعه چه هستند؟». بحث و درخواست مثال‌هایی از بهبود شرایط رفاهی افراد، خانواده و جامعه کنید. تاکید کنید که چگونه تفاوت‌های جنسیتی در حقوق بشر، نتایج توسعه را تحت تاثیر قرار می‌دهند.

مرحله هشتم: اگر کشور میزبان مقررات قانونی پاسخگو دارد که حقوق عادلانه را حمایت کند (به عنوان مثال مسایل مربوط به حقوق ازدواج عادلانه، حقوق دستمزد برابر با کار و دسترسی آزاد به اطلاعات دولت)، آن‌ها را ذکر و درباره آن‌ها بحث کنید.

مرحله نهم: در مورد کسی که مسئول حمایت از حقوق بشر است بحث کنید و تمام افراد یا گروه‌های مسئول را لیست کنید.

مطمئن شوید که هم از زنان و هم از مردان به عنوان مسئول حفاظت از حقوق بشر نام ببرید.

مرحله دهم: دلایل این که زنان و مردان به طور مساوی از حقوق عادی برخوردار نیستند را تشریح کنید. این موضوع همواره به فرهنگ بحث و گفت‌وگو تبدیل خواهد شد. از شرکت‌کنندگان بخواهید تمام تغییرات ۲۰ تا ۳۰ سال گذشته شیوه‌های فرهنگی مربوط به پسران و دختران و زنان و مردان را بیان کنند (و همزمان بر روی فلپ چارت یادداشت کنید). به احتمال زیاد موارد مرتبط با زنان، آموزش و ازدواج پررنگ‌تر خواهند بود.

مرحله یازدهم: توضیح دهید که چرا و در چه زمانی فرهنگ تغییر خواهد کرد؟

مرحله دوازدهم: تفاوت عبارت‌های «جنسیت» و «جنسی» را با نوشتن بر روی فلپ چارت شرح دهید. ویژگی‌های جنسی و جنسیتی را روی فلپ برد یادداشت کنید و توضیح دهید.

مرحله سیزدهم: به نابرابری‌های جنسیتی برگردید و آن را به توسعه مرتبط کنید تا نکات آن بیش از پیش برجسته شود.

مرحله چهاردهم: قوانین معدنی و سیستم صدور مجوز ASM را با ارایه توضیحاتی به حاضرین معرفی کنید. این فرصتی است جهت ایجاد ظرفیت برای آنچه که معدنچیان محلی از آن اطلاع ندارند.

مرحله پانزدهم: سوال کنید «چه کسی قوانین معدنی را برای منطقه‌ای که در آن کار می‌کند در اختیار دارد؟». به احتمال زیاد بیشتر عملیات‌های ASM غیرقانونی و بدون مجوز انجام می‌شود. برای شرکت‌کنندگان قوانینی را توضیح دهید که بدانند چگونه می‌توانند به صورت قانونی محدوده‌های معدنی را در اختیار بگیرند. بپرسید «چه کسی مسئول دسترسی پیدا کردن به مناطق است؟ چه کسی در مورد این که فعالیت معدنکاری در یک عرصه آغاز شود تصمیم می‌گیرد؟»
مرحله شانزدهم: در مورد مفهوم صاحبان حقوق و افراد موظف در حوزه‌ی ASM توضیح دهید (رسمی و غیررسمی). از شرکت‌کنندگان بخواهید قوانین صاحبان حقوق و تعهدات افراد موظف را بیان کند (همزمان بنویسید و شفاف‌سازی کنید).

مرحله هفدهم: توضیح دهید که صاحبان حقوق (این که آیا زنان و مردان به طور مساوی از این حقوق برخوردارند یا خیر) و افراد موظف چه کسانی هستند (و این که آیا زنان و مردان به طور مساوی سهمی از تعهدات دارند یا خیر). از آن‌ها بپرسید این تفاوت‌ها چه پیامدهایی در چگونگی تصمیم‌گیری‌های انجام شده در مورد این که معادن در چه مناطقی آغاز به کار کنند؟ چه کسانی چه نقشی در چهارچوب قانون دارند؟، چه کسانی از معدنکاری منتفع می‌شوند؟ و درباره‌ی به اشتراک‌گذاری منافع تصمیم می‌گیرند؟ دارند.

مرحله هجدهم: روی فلپ چارت عبارات «فرد»، «خانواده» و «جامعه» را بنویسید. از شرکت‌کنندگان بخواهید که توضیح دهند چگونه تفاوت‌های جنسیتی، بر روی تصمیم‌گیری سر معدن و توزیع و کنترل حاصل از سود ASM در افراد، خانواده‌ها و جامعه اثر می‌گذارد. مثال‌ها

جدول ۲- قوانین مربوط به حقوق بشر در ایران

| | |
|----|--|
| ۱ | ماده ۲- شهروندان از حق زندگی شایسته و لوازم آن همچون آب بهداشتی، غذای مناسب، ارتقای سلامت، بهداشت محیط، درمان مناسب، دسترسی به دارو، تجهیزات، کالاها و خدمات پزشکی، درمانی و بهداشتی منطبق با معیارهای دانش روز و استانداردهای ملی، شرایط محیط زیستی سالم و مطلوب برای ادامه زندگی برخوردارند. |
| ۲ | ماده ۶- شهروندان حق دارند از محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی و دینی و تنالی معنوی برخوردار شوند. دولت همه امکانات خود را برای تأمین شرایط لازم جهت بهره‌مندی از این حق به کار می‌گیرد و با مفسدات اخلاقی از جمله دروغ، ریا، سلق، ناپردباری، بی‌تفاوتی، تنفر، بی‌اعتنایی، افراط‌گری و نفاق در جامعه مبارزه می‌کند. |
| ۳ | ماده ۷- شهروندان از کرامت انسانی و تمامی مزایای پیش‌بینی‌شده در قوانین و مقررات به نحو یکسان بهره‌مند هستند. |
| ۴ | ماده ۸- اعمال هرگونه تبعیض ناروا به‌ویژه در دسترسی شهروندان به خدمات عمومی نظیر خدمات بهداشتی و فرصت‌های شغلی و آموزشی ممنوع است. دولت باید از هرگونه تصمیم و اقدام منجر به فاصله طبقاتی و تبعیض ناروا و محرومیت از حقوق شهروندی، خودداری کند. |
| ۵ | ماده ۹- حیثیت و اعتبار شهروندان مصون از تعرض است. هیچ شخص، مقام یا رسانه‌ای به‌ویژه آن‌هایی که از بودجه و امکانات عمومی استفاده می‌کنند نباید با رفتار یا بیان اهانت‌آمیز نظیر هجو و افتراء حتی از طریق نقل قول، به اعتبار و حیثیت دیگران لطمه وارد کند. |
| ۶ | ماده ۱۰- توهین، تحقیر یا ایجاد تفرق‌نسیب به قومیت‌ها و پیروان ادیان و مذاهب و گروه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی، ممنوع است. |
| ۷ | ماده ۱۱- زنان حق دارند در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت، مشارکت فعال و تأثیرگذار داشته و بر اساس موازین اسلامی از فرصت‌های اجتماعی برابر برخوردار شوند. |
| ۸ | ماده ۱۳- هر شهروندی حق دارد از امنیت جانی، مالی، حیثیتی، حقوقی، قضایی، شغلی، اجتماعی و نظایر آن برخوردار باشد. هیچ مقامی نباید به نام تأمین امنیت، حقوق و آزادی‌های مشروع شهروندان و حیثیت و کرامت آنان را مورد تعرض و تهدید قرار دهد. اقدامات غیرقانونی به نام تأمین امنیت عمومی به‌ویژه تعرض به حریم خصوصی مردم ممنوع است. |
| ۹ | ماده ۱۵- شهروندان به شکل برابر از حق مشارکت در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش برخوردارند و می‌توانند این حق را از طریق همه‌پرسی یا انتخابات آزاد و منصفانه اعمال کنند. |
| ۱۰ | ماده ۱۹- شهروندان از حق اداره شایسته امور کشور بر پایه‌ی قانون‌مداری، کارآمدی، پاسخگویی، شفافیت، عدالت و انصاف برخوردارند. رعایت این حق توسط همه مسئولین و کارکنان الزامی است. |
| ۱۱ | ماده ۲۰- حق شهروندان است که امور اداری آن‌ها با رعایت قانون، بی‌طرفانه و بدون از هرگونه منصف‌جویی یا غرض‌ورزی شخصی، رابطه خویشاوندی، گرایش‌های سیاسی و پیش‌دوری، در زمان معین و متناسب رسیدگی و انجام شود. |
| ۱۲ | ماده ۲۱- حق شهروندان است که چنانچه تصمیمات نهادهای اداری و یا کارکنان را خلاف قوانین و مقررات بدانند از طریق مراجعه به مراجع اداری و قضایی صالح، تقاضای احقاق حق کنند. |
| ۱۳ | ماده ۲۲- حق شهروندان است که از تصمیمات و اقدامات اداری که به‌نوعی حقوق و منافع مشروع آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند، آگاه شوند. |
| ۱۴ | ماده ۲۳- مقامات و مأموران اداری باید در روابط خود با شهروندان پاسخگو و قابل‌دسترس باشند و چنانچه درخواستی را رد کنند باید حسب تقاضا، به‌صورت مکتوب پاسخ داده و حداکثر راهنمایی را در چارچوب صلاحیت‌های خود ارائه نمایند. |
| ۱۵ | ماده ۲۴- حق شهروندان است که از دولتی برخوردار باشند که متعهد به رعایت اخلاق حسنه، راست‌گویی، درست‌کاری، امانت‌داری، مشورت، حفظ بی‌طرفی، رعایت حق‌الناس، توجه به وجدان و افکار عمومی، اعتدال و تدبیر و پرهیز از تندروی، شتاب‌زدگی، خودسری، فریبکاری، مخفی‌کاری و دست‌کاری در اطلاعات و پذیرفتن مسئولیت تصمیمات و اقدامات خود، عنبرخواهی از مردم در قبال خطاهای استقبال از نظرات مخالفین و منتقدین و نصب و عزل بر مبنای شایستگی و توانایی افراد باشد. |
| ۱۶ | ماده ۲۸- شهروندان از حق نقد، ابراز نارضایتی، دعوت به خیر، نصیحت در مورد عملکرد حکومت و نهادهای عمومی برخوردارند. دولت موظف به ترویج و گسترش فرهنگ انتقادپذیری، تحمل و مداراست. |
| ۱۷ | ماده ۳۰- حق شهروندان است که به اطلاعات عمومی موجود در مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی دسترسی داشته باشند. همه دستگاه‌ها و نهادها موظف به انتشار مستمر اطلاعات غیر طبقه‌بندی‌شده و مورد نیاز جامعه می‌باشند. |
| ۱۸ | ماده ۳۱- حق شهروندان است که به اطلاعات شخصی خود که توسط اشخاص و مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات عمومی جمع‌آوری و نگهداری می‌شود دسترسی داشته باشند و در صورت مشاهده اشتباه، خواستار اصلاح این اطلاعات گردند. اطلاعات خصوصی مربوط به افراد را نمی‌توان در اختیار دیگران قرار داد، مگر به‌موجب قانون یا با رضایت خود افراد. |
| ۱۹ | ماده ۳۳- حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض از امکان دسترسی و برقراری ارتباط و کسب اطلاعات و دانش در فضای مجازی بهره‌مند شوند. این حق از جمله شامل احترام به تنوع فرهنگی، زبانی، سنت‌ها و باورهای مذهبی و مراعات موازین اخلاقی در فضای مجازی است. ایجاد هرگونه محدودیت (مانند فیلترینگ، پارزیت، کاهش سرعت یا قطعی شبکه) بدون مستند قانونی صریح ممنوع است. |
| ۲۰ | ماده ۳۴- حق شهروندان است که از مزایای دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک، فرصت‌های آموزشی و توانمندسازی کاربران به صورت غیر تبعیض‌آمیز برخوردار شوند. |
| ۲۱ | ماده ۳۶- حق هر شهروند است که حریم خصوصی او محترم شناخته شود. محل سکونت، اماکن و اشیاء خصوصی و وسایل نقلیه شخصی از تفتیش و بازرسی مصون است. مگر به حکم قانون. |
| ۲۲ | ماده ۳۸- گردآوری و انتشار اطلاعات خصوصی شهروندان جز با رضایت آگاهانه یا به حکم قانون ممنوع است. |
| ۲۳ | ماده ۳۹- حق شهروندان است که از اطلاعات شخصی آن‌ها که نزد دستگاه‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی است، حفاظت و حرمت شود. در اختیار قرار دادن و افشای اطلاعات شخصی افراد ممنوع است و در صورت لزوم به درخواست نهادهای قضایی و اداری صالح منحصر در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. هیچ مقام و مسئولی حق ندارد بدون مجوز صریح قانونی، اطلاعات شخصی افراد را در اختیار دیگری قرار داده یا آن‌ها را افشا کند. |
| ۲۴ | ماده ۴۰- هرگونه بازرسی و تفتیش بدنی باید با رعایت قوانین، احترام لازم و با استفاده از روش‌ها و ابزار غیر اهانت‌آمیز و غیر آزاردهنده انجام شود. همچنین آزمایش‌ها و اقدامات پزشکی اجباری بدون مجوز قانونی ممنوع است. |
| ۲۵ | ماده ۴۱- کنترل‌های صوتی و تصویری خلاف قانون در محیط‌های کار، اماکن عمومی، فروشگاه‌ها و سایر محیط‌های ارائه خدمت به عموم، ممنوع است. |
| ۲۶ | ماده ۴۳- شهروندان از حق تشکیل، عضویت و فعالیت در احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های اجتماعی، فرهنگی، علمی، سیاسی و صنفی و سازمان‌های مردم‌نهاد، با رعایت قانون، برخوردارند. هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آن‌ها منع کرد یا به شرکت در یکی از آن‌ها مجبور ساخت. عضویت یا عدم عضویت نباید موجب سلب یا محدودیت حقوق شهروندی یا موجب تبعیض ناروا شود. |
| ۲۷ | ماده ۴۴- حق شهروندان است که در قالب اتحادیه‌ها، انجمن‌ها و نظام‌های صنفی در سیاست‌گذاری‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و اجرای قانون مشارکت مؤثر داشته باشند. |
| ۲۸ | ماده ۴۵- فعالیت‌های مدنی در حوزه‌های حقوق شهروندی حق هر شهروند است. سازمان‌های مردم‌نهاد باید حق دسترسی به اطلاعات و دادگاه صالح را برای دادخواهی در مورد نقض حقوق شهروندی داشته باشند. |
| ۲۹ | ماده ۵۶- حق شهروندان است که به‌منظور دادخواهی آزادانه و با سهولت به مراجع صالح و بی‌طرف قضایی، انتظامی، اداری و نظارتی، دسترسی داشته باشند. هیچ‌کس را نمی‌توان از این حق محروم کرد. |
| ۳۰ | ماده ۶۷- دولت با همکاری سایر قوا و مراجع حاکمیتی برای ارتقای نظام حقوقی ایران و ایجاد الگوی کارآمد، با تأکید بر رعایت حقوق دادخواهی، اقدامات لازم را معمول خواهد داشت. |
| ۳۱ | ماده ۶۸- شهروندان در حق دستیابی به فرصت‌های اقتصادی و امکانات و خدمات عمومی و دولتی برابرند. امتیاز قراردادهای و پیمان‌های بخش عمومی و دولتی یا بخش خصوصی و اعطای هر نوع مجوز در حوزه اقتصادی به شهروندان باید با رعایت قوانین و مقررات مربوط و رقابت منصفانه در دستیابی به فرصت‌ها و امکانات انجام شود. |
| ۳۲ | ماده ۷۰- حق شهروندان است که به‌صورت برابر و با شفافیت کامل از اطلاعات اقتصادی و از جمله اطلاعات مربوط به برگزاری مزایده‌ها و مناقصه‌ها مطلع شوند. |
| ۳۳ | ماده ۷۷- حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض و با رعایت قانون، شغلی را که به آن تمایل دارند انتخاب نمایند و به آن اشتغال داشته باشند. هیچ‌کس نمی‌تواند به دلایل قومیتی، مذهبی، جنسیتی و یا اختلاف‌نظر در گرایش‌های سیاسی و یا اجتماعی این حق را از شهروندان سلب کند. |

ادامه جدول ۲- قوانین مربوط به حقوق بشر در ایران

| | |
|----|--|
| ۳۴ | ماده ۷۸- شهروندان از حق فرصت برابر در دسترسی به مشاغل و انتخاب آزادانه حرفه موردنظر خود طبق مؤثرین قانونی به‌گونه‌ای که قادر به تأمین معاش خود به‌صورت متصفانه و آبرومندانه باشند برخوردارند. دولت شرایط مناسب را برای تحقق این حق تضمین و بر آن نظارت می‌نماید. |
| ۳۵ | ماده ۷۹- حق شهروندان است که از آموزش‌های لازم درباره مشاغل بهره‌مند شوند. |
| ۳۶ | ماده ۸۰- حق شهروندان است که از بهداشت محیطی و کاری سالم و ایمن و تدابیر ضروری برای پیشگیری از آسیب‌های جسمی و روحی در محیط‌های کار بهره‌مند باشند. |
| ۳۷ | ماده ۸۲- به‌کارگیری، ارتقا و اعطای امتیازات به کارکنان باید مبتنی بر تخصص، شایستگی و توانمندی‌های متناسب با شغل باشد و رویکردهای سلیقه‌ای، جناحی و تبعیض‌آمیز و استناد به روش‌های ناقصی حریم خصوصی در فرایند گزینش ممنوع است. |
| ۳۸ | ماده ۸۳- حق زنان است که از فرصت‌های شغلی متناسب و حقوق و مزایای برابر با مردان در قبال کار برابر، برخوردار شوند. |
| ۳۹ | ماده ۹۱- حق شهروندان است که از محیط زندگی عاری از آسیب‌های فردی و اجتماعی از جمله مواد مخدر و روان‌گردان برخوردار باشند. گروه‌های آسیب‌پذیر و مددجویان از اقدامات مؤثر دولت در زمینه توانمندسازی، امید به زندگی و اعمال سیاست‌های تأمین‌بخش برخوردار می‌شوند. |
| ۴۰ | ماده ۱۱۲- حفاظت از محیط‌زیست - که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند - وظیفه‌ای همگانی است. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست یا تخریب غیرقابل‌جبران آن همراه باشد، ممنوع است. حفاظت، بهسازی و زیباسازی محیط‌زیست و گسترش فرهنگ حمایت از محیط‌زیست حق شهروندان است و دولت این حق را در برنامه‌ها، تصمیمات و اقدام‌های توسعه‌ای، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و امنیتی مدنظر قرار می‌دهد و با آلودگی و تخریب محیط‌زیست مقابله می‌کند. |
| ۴۱ | ماده ۱۱۴- هرگونه اقدام به‌منظور توسعه زیربنایی و صنعتی مانند احداث سد و راه‌ها و صنایع استخراجی، پتروشیمی یا هسته‌ای و مانند آن باید پس از ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی انجام شود. اجرای طرح‌های توسعه‌ای منوط به رعایت دقیق ملاحظات زیست‌محیطی خواهد بود. |
| ۴۲ | ماده ۱۱۵- دولت با ایفای نقش بین‌المللی مؤثر از طریق همکاری‌های اقتصادی، تبادل اطلاعات، انتقال دانش فنی و مبادله فرهنگی برای تحقق توسعه پایدار همه‌جانبه و متوازن و رفع موانع بین‌المللی خواهد نمود. حق شهروندان است که از مزایا و منافع فن‌آوری‌های نو در کلیه زمینه‌ها از جمله بهداشتی، پزشکی، دارویی، غذایی، اقتصادی و تجاری بهره‌مند شوند. |

را نیز هم بلافاصله بر روی فلیپ چارت یادداشت کنید. مرحله نوزدهم: برای خلاصه کردن جلسه از شرکت‌کنندگان مختلف بخواهید که خلاصه هر یک از موضوعات اصلی مورد بحث را بیان کنند. این موضوعات شامل این موارد می‌شوند: حقوق بشر و افراد برخوردار از این حقوق، قوانین رسمی و غیررسمی معدنی، جنسیت در مقابل جنسی، چه نابرابری‌های جنسیتی وجود دارند و این که کنترل حقوق بشر و قوانین معدنی چطور به توسعه مربوط هستند. مرحله بیستم: فلیپ چارت‌های آماده شده با عنوان «فرد»، «خانواده»، «جامعه»، «مقامات محلی» و «دولت مرکزی» را که براساس یافته‌های حضور شرکت‌کنندگان، نتیجه‌گیری از جلسه، درخواست پیشنهاد

جدول ۳

| نوع فعالیت | زمان | نوع فعالیت |
|---|--|---|
| از خواب بیدار شوید، مناجات کنید، خانواده را ببینید، دست و روی خود را بشویید. | ۵ صبح | از خواب بیدار شوید، مناجات کنید، کارهای مربوط به امور خانه‌داری را انجام دهید. |
| سری به حیوانات خانگی بزنید، از سلامت اعضای خانواده مطمئن شوید، صبحانه میل کنید، کودکان را به مدرسه بفرستید، دوش بگیرید. | ۶ صبح | صبحانه میل کنید، طرف‌ها را بشویید، کودکان را برای رفتن به مدرسه آماده کنید و آن‌ها را به مدرسه بفرستید. |
| به محل کار خود در معدن بروید | ۸ صبح ۹ صبح ۱۰ صبح | به محل کار بروید |
| ناهار میل کنید، کمی استراحت کنید. | ۱۱ صبح | به امور خانه‌داری بپردازید، ناهار آماده کنید، دوش بگیرید. |
| دوباره به محل کار خود در معدن برگردید | ۱۲ ظهر | در جمع خانواده به همراه همسر و فرزندان ناهار میل کنید و پس از آن به امور منزل بپردازید. |
| به خانه برگردید، کارهای مربوط به حیوانات خانگی و احشام را انجام دهید و کمی استراحت کنید. | ۱ بعد از ظهر ۲ بعد از ظهر ۳ بعد از ظهر | به محل کار خود در معدن برگردید |
| حیوانات خانگی و احشام را به خانه برگردانید. | ۴ بعد از ظهر | به خانه بازگردید، دوش بگیرید و بچه‌ها را استحمام کنید. |
| شام را میل کنید. | ۵ بعد از ظهر | شام را آماده کنید و به همراه خانواده میل کنید. |
| افراد (ترجیحاً مجرد) محل زندگی خود را ملاقات کنید | ۶ بعد از ظهر | به امور منزل و بهداشت شخصی بپردازید. |
| دوش بگیرید. | ۷ بعد از ظهر | مناجات و استراحت کنید. |
| بخوابید. | | |
| نقش مولد: مناجات، سلام کردن، چک کردن خانه، شستن دست و صورت، صرف صبحانه، غذا دادن به حیوانات، آماده شدن برای ناهار، شستن ظرف‌ها، استراحت. | ۸ ساعت | نقش مولد: خانه داری، پخت و پز، تغذیه کودکان، مدیریت خانواده، مراقبت از کودکان. |
| نقش سازنده: رفتن به محل کار، فروش محصولات احشام، رسیدگی به بهداشت و مراقبت‌های مربوط به خانواده. | ۷ ساعت | نقش سازنده: رفتن به محل کار، فروش محصولات احشام، رسیدگی به بهداشت و مراقبت‌های مربوط به خانواده. |
| نقش جامعه: بازدید از بستگان، صحبت‌های عمومی (اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و...)، کمک و مشارکت در تدفین یا ازدواج و...، کمک به تعمیر و نگهداری زیرساخت‌ها (جاده‌ها، چاه‌ها و...). | ۱ ساعت | نقش جامعه: بازدید از بستگان، صحبت‌های عمومی (اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و...)، کمک و مشارکت در تدفین یا ازدواج و...، کمک به تعمیر و نگهداری زیرساخت‌ها (جاده‌ها، چاه‌ها و...). |



▲ شکل ۱- درک ارتباط بین کودکان کار و نابرابری‌های جنسیتی در ASM به کسب اطلاعات در خصوص استراتژی متمرکز بر حقوق فقرا کمک خواهد کرد

از شرکت‌کنندگان درباره‌ی جنسیت، قوانین و حقوق و توسعه را در دیوارهای مختلف ساختمان قرار دهید.

مرحله بیست و یکم: اگر زمان دارید، از هر شرکت‌کننده‌ای درخواست کنید کار متفاوتی که در آینده انجام خواهند داد یا جالب‌ترین چیزی که یاد گرفته‌اند را با دیگران به اشتراک بگذارند. بخواهید که هر نفر، نتیجه‌گیری و پیشنهادی را ارائه کند.

مرحله بیست و دوم: در صورت لزوم سخنرانی مختصر و نهایی ارائه کنید. از همه برای تلاش و مشارکت تشکر کنید و جلسه را ختم کنید.

◁ ابزار ۲) زمان‌بندی فعالیت روزانه:

مرحله اول: به شرکت‌کنندگان و حاضرین در گروه متمرکز خوشامدگویی کنید و به طور خلاصه اهداف جلسه را توضیح دهید. دوباره دستور کار را بر روی دیوار نصب و آن را مرور کنید. تمام مسایل لجستیکی را توضیح دهید (نگرانی‌ها در مورد زمان، مکان، ناهار و...) و مطمئن شوید که رضایت شرکت‌کنندگان حاصل شده است.

مرحله دوم: از قبل یک سری فلیپ چارت با عنوان‌های مختلف مانند «زنان و مردان»، «انجمن ASM»، «مقامات محلی (دفتر یا سازمان‌های خاص)»، «دولت مرکزی (وزارتخانه و یا گروه‌های خاص)» و «دیگران» آماده کنید و به همراه چند فلیپ چارت خالی دیگر روی دیوار قرار دهید. توضیح دهید که طی کارگاه آموزشی، توصیه‌های کلیدی حاضرین را جمع‌آوری در در پایان کارگاه بر روی آن‌ها بحث خواهید کرد.

مرحله سوم: حاضرین را به گروه‌های کوچک (۵ تا ۹ نفری) تقسیم کنید. از آن‌ها بخواهید که گروه‌های مختلفی از زنان و مردان تشکیل دهند. یک فلیپ چارت بزرگ براساس جدول ۳ (به عنوان نمونه) تهیه کنید و توضیح دهید که چگونه می‌توانند ساعت‌های فعالیت روزانه خود را در آن پر کنند و با همراهی آن‌ها چند نمونه ایجاد کنید.

مرحله چهارم: تعاریف «نقش مولد»، «نقش سازنده» و «نقش جامعه» را معرفی و از شرکت‌کنندگان برای هرکدام درخواست مثال کنید. در این مرحله سوالات بحث را فاش نکنید.

مرحله پنجم: با فلیپ چارت بزرگ، بروی تخته سیاه یا در دفترها از هر گروه بخواهید که برنامه‌ریزی و زمان‌بندی روزانه خود را که به شکل جدول ۳ تهیه شده‌اند با یکدیگر به اشتراک بگذارند. برای هر دوره‌ی

زمانی شرکت‌کنندگان باید به طور خاص فعالیت‌های مربوطه‌ای را که انجام داده‌اند لیست کنند.

مرحله ششم: به هر گروه حدود ۲۰ دقیقه برای تکمیل تمرین، گشتن بین گروه‌های مختلف برای تنویر دستورالعمل یا پاسخ دادن به هر سوالی که نیاز است، وقت دهید.

مرحله هفتم: سپس هر گروه کوچک باید گزارش خود را به تمام گروه ارائه نماید. فلیپ چارت آن‌ها را روی دیوار قرار دهید و سپس آن‌ها را با هم مقایسه کنید.

مرحله هشتم: درخصوص موارد زیر با هم بحث کنید:

- شباهت‌ها و تفاوت‌های اصلی بین زمان‌بندی زنان و مردان چیست؟

- به طور متوسط زنان و مردان در روز چند ساعت صرف نقش‌های مولد، سازنده و جامعه می‌نمایند؟

- تفاوت زمان صرف شده در نقش‌های مختلف چگونه بر بهبود رفاه زنان و مردان تأثیر می‌گذارد تا بتوانند ظرفیت خودشان را در این خصوص بالا ببرند؟ این تفاوت‌های چطور بر روی بهبود و رفاه خانه و خانواده تأثیر می‌گذارند؟ چگونه بر سلامت جامعه تأثیر می‌گذارند؟ چگونه میزان حضور زنان و مردان در فعالیت‌های معدنی بر روی مزایای فردی و خانوادگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد؟

- چگونه منابع مختلف زنان و مردان در تعیین مدت زمانی که طول می‌کشد کارهایشان را انجام بدهند، تأثیرگذار است؟ به عنوان مثال بدون وجود امکانات حمل‌ونقل (مثلاً دوچرخه)، ممکن است زنان یا مردان زمان بیشتری را به پیاده‌روی به سمت بازار فروش محصولات که تولید کرده‌اند صرف کنند. به موارد ذکر شده درباره حقوق و قوانین در بخش قبل ورود کنید و درباره این مساله بحث کنید که حقوق مردان و زنان چگونه و از چه طریقی نقض می‌شود؟

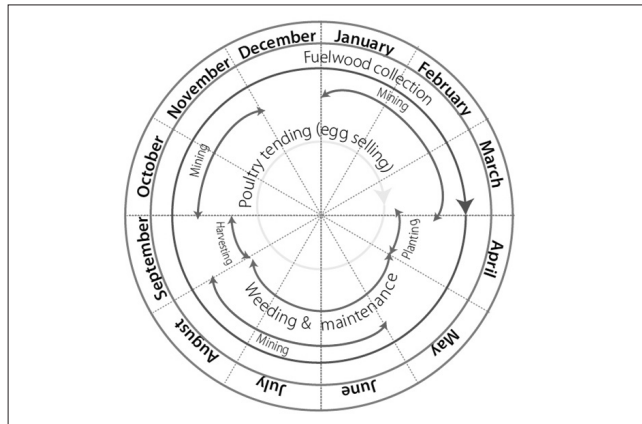
- چه نتیجه‌گیری مهمی را می‌توان از این فعالیت انتظار داشت؟

- چه پیشنهادهایی برای نقش‌آفرینان مختلف دارید؟ این پیشنهادات را در فلیپ چارت که بر روی دیوار نصب شده، بنویسید (بر روی بخش پیشنهادات).

* تطبیق ساعت فعالیت روزانه برای ارزیابی کودکان کار و جنسیت:

کودکان کار، مساله‌ای بسیار شایع در بسیاری از سایت‌های ASM بوده، یکی از مسایلی است که به طور مستقیم با نابرابری‌های جنسیتی گره خورده است. در مناطق ASM، جایی که کودکان کار یکی از موضوعات اصلی هستند، جلسه‌ای که توضیح داده شد با یک گروه مستقل متشکل از زنان و مردان جوان تشکیل دهید. اگر این کار امکانپذیر نیست، می‌توانید این کار را با یکی از گروه‌های تشکیل شده قبلی (به نمایندگی از یک مقطع سنی) اما با تمرکز بر ساعت فعالیت روزانه دختران و پسران انجام دهید. اگر از چنین گروهی استفاده کردید، در مورد این‌که چگونه نابرابری‌های جنسیتی زنان جوان و مسن با کودکان در ارتباط است، بحث کنید.

سوالات و موضوعات اصلی بحث عبارتند از:



▲ شکل ۲- نمونه‌ای از تقویم فصلی

مرحله ششم: سپس هر گروه کوچک باید گزارش خود را به تمام گروه ارائه نماید. فلیپ چارت آن‌ها را روی دیوار قرار دهید و سپس آن‌ها را با هم مقایسه کنید.

مرحله هفتم: درخصوص موارد زیر با هم بحث کنید:

شباهت‌ها و تفاوت‌های اصلی بین تقویم زنان و مردان چیست؟
مردان و زنان چگونه به تغییرات فصلی پاسخ‌های مختلف می‌دهند؟
اثرات انجام فعالیت‌های مختلف بر مردان و زنان چه هستند؟
این مورد چه تاثیرات منفی و مثبتی بر شانس‌های مختلف بر خورد و شناسایی فقر دارد؟ بر روی مفهوم آسیب‌پذیری و این که چه کسی و چرا در زمان‌های مختلف سال بیشترین آسیب‌پذیری را دارند، بحث کنید.

درخصوص ارتباط و اتصال بین معیشت‌های مختلف چه نتیجه‌گیری می‌توان کرد؟ آیا مسایل زیست‌محیطی با شرایط مختلف معیشتی همراه می‌شوند که بتوانند بر روی فعالیت‌های مختلف به روش‌های مثبت یا منفی تاثیرگذار باشند؟ این به لحاظ زیست‌محیطی به چه معنی است؟
چه نتیجه‌گیری مهمی را می‌توان از این فعالیت انتظار داشت؟
چه پیشنهاداتی برای نقش‌آفرینان مختلف دارید؟ این پیشنهادات را در فلیپ چارت که بر روی دیوار نصب شده، بنویسید (بر روی بخش پیشنهادات).

مرحله هشتم: از شرکت‌کنندگان بخواهید به طور خلاصه هرگونه نتیجه‌گیری کلیدی و یافته‌ها را به دستور کار ارتباط دهند. ممکن است نیاز داشته باشید به منظور حصول اطمینان، مطالبی را به نقاط کلیدی بازبینی شده اضافه نمایید.

مرحله نهم: از شرکت‌کنندگان بخواهید هر سوالی درباره‌ی این تمرین دارند مطرح کنند. از همه‌ی حاضرین برای مشارکتشان تشکر کنید و جلسه را ختم کنید.

* تطبیق تقویم فصلی برای ارزیابی کودکان کار و جنسیت:

در مناطق ASM که مسالهی کودکان کار وجود دارد، جلسه فوق را با یک گروه جداگانه از مردان و زنان جوان برگزار کنید. اگر اینکار امکان‌پذیر نیست، شما می‌توانید این کار را با گروه قبلی (به نمایندگی از یک مقطع سنی) اما با تمرکز بر تقویم فصلی دختران و پسران انجام دهید. در این صورت درخصوص چگونگی ارتباط نابرابری‌های جنسیتی زنان جوان و بزرگسال در تقویم فصلی با کودکان کار بحث کنید.

سوالات اصلی و موضوعات اساسی که باید در بحث مطرح شوند عبارتند از:

- پسران و دختران در تغییرات ASM در طول سال چگونه دخالت دارند؟

- تفاوت‌ها و شباهت‌های بین تقویم دختران و پسران چه هستند و چه معنی می‌توانند در پیشرفت آن‌ها داشته باشند؟

- کار کودکان چگونه با تحصیل آن‌ها تداخل دارد و این موضوع چه معنی می‌تواند برای توسعه و حقوق آن‌ها داشته باشد؟

- تعاریف کودکان کار در برابر کار کودک
- تفاوت‌ها و شباهت‌های بین زمان‌های دختران و پسران
- کارهای نامربی خطرناکی که دختران و پسران درگیر آن‌ها هستند و این که آیا برای دختران و پسران متفاوت است یا خیر. چه چیزی ممکن است به معنی پیشرفت آن‌ها باشد؟
- منابع در دسترس برای مردان و زنان برای کمک به ایفای این نقش‌ها

- کودکان کار چگونه با مدرسه رفتن مواجه می‌شوند و این در مقابل پیشرفت و حقوق آن‌ها چه معنی می‌تواند داشته باشد؟ آیا حقوق کودکان نقض شده است؟ اگر چنین است، چگونه؟

◁ ابزار (۳) تقویم‌های فصلی:

مرحله اول: خوشامدگویی به حاضرین.

مرحله دوم: با ارائه یک تقویم فصلی خام که در آن ماه‌های سال به وضوح مشخص شده باشند، فعالیت را معرفی کنید. بر سر ماه‌های پربارش و فصول خشک توافق کنید و آن‌ها را روی تقویم مشخص نمایید. به شرکت‌کنندگان بگویید که شما به بررسی چگونگی فعالیت‌هایی که ممکن است در طول سال تغییر کنند و این که مردم چگونه می‌توانند طیف وسیعی از فعالیت‌ها را انجام دهند، می‌پردازید.

مرحله سوم: شرکت‌کنندگان را به گروه‌های کوچک (۵ تا ۹ نفره) تقسیم کنید. شرکت‌کنندگان را براساس گروه‌های زنان و مردان تقسیم کنید.

مرحله چهارم: با فلیپ چارت بزرگ، بر روی تخته سیاه یا در دفترها از هر گروه بخواهید که تقویم فصلی خود را برحسب ماه تهیه کنند. از آن‌ها بخواهید که یک دایره بزرگ رسم و آن را به ۱۲ بخش تقسیم کنند که هر بخش نشان‌دهنده‌ی یک ماه است. شرکت‌کنندگان باید برای هر دوره زمانی بحث و فعالیت‌هایی که می‌توانند طی ماه‌های مختلف سال انجام دهند، ثبت کنند.

مرحله پنجم: به هر گروه حدود ۲۰ دقیقه برای تکمیل تمرین، گشتن بین گروه‌های مختلف برای تنویر دستورالعمل یا پاسخ دادن به هر سوالی که نیاز است، وقت دهید.

جدول ۴ ▼

| منابع / منافع | دسترسی | کنترل | مالکیت |
|-------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| منابع | | | |
| بیل حفاری | بله (مردان و زنان) | خیر | بله (مردان و زنان) |
| پانگا (نوعی قایق) | خیر | خیر | خیر |
| تبر | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| ماهی تابه | بله | بله | بله |
| بشقاب | بله | بله | بله (مردان و زنان) |
| دوچرخه | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| حیوانات | خیر | خیر | خیر |
| جعبه آهنی | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | خیر |
| جاده | بله (مردان و زنان) | خیر | بله (مردان و زنان) |
| خانه | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) |
| آشپزخانه | بله | بله | بله |
| غذا | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) |
| صندلی | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| البسه | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) |
| مسجد یا کلیسا | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) |
| منافع | | | |
| اراضی | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| آموزش | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | Odv |
| درآمد | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| درختان | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| غذا | بله (مردان و زنان) | بله | خیر |
| دوچرخه | بله (مردان و زنان) | خیر | خیر |
| کودکان | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | خیر |
| تخت خواب | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | خیر |
| انبار غله | بله (مردان و زنان) | بله (مردان و زنان) | خیر |

◀ ابزار ۴) دسترسی، کنترل، مسبردهی مالکیت:

مرحله اول: از شرکت کنندگان استقبال کنید. از آن‌ها بخواهید که برخی از نتایج یا بینش‌های کلیدی حاصله از ابزارهای قبلی را که از نظرشان بسیار جالب و مفید است، لیست کنند.
مرحله دوم: فعالیت‌ها را معرفی کنند و با این سه مفهوم شروع کنند:

- دسترسی: که معمولاً استفاده می‌کنند یا آزاد هستند که به وسیله‌ی آن‌ها با منابع کار کنند.
- کنترل: که معمولاً باعث می‌شوند تصمیم‌گیری در خصوص چگونگی و زمان استفاده از منابع انجام شود.
- مالکیت: که منابع متعلق به کیست؟ که اگر بخواهید منابع را بخرید با چه کسی صحبت می‌کنید؟
مفاهیم و تعاریف ساده‌ی خود را به وضوح در فلیپ چارت بنویسید و آن‌ها را در جلوی اتاق تمرین نصب کنید.

مرحله سوم: یک بحث درمورد این‌که چگونه منابع برای ایجاد منافع استفاده می‌شوند و چگونه ممکن است منافع در برابر شرایط دشوار و حوادث (مثلاً خشکسالی، بیماری، آسیب) یا فرار از فقر (مثلاً جمع‌آوری پس‌انداز و دارایی‌های دیگر مثل وام یا سرمایه‌گذاری در کارآفرینی) به مردان و زنان کمک می‌کنند، راه بیندازید. از شرکت کنندگان درخواست مثال کنید و آن‌ها را بر روی فلیپ چارت لیست کنید.

مرحله چهارم: زنان و مردان را جداگانه به گروه‌های کوچک تقسیم کنید از هر گروه بخواهید به طور جداگانه موارد زیر را انجام دهند: (مطابق جدول ۴)

- در ستون اول لیست تمام منابعی که آن‌ها (چه مرد و چه زن) پیشنهاد داده‌اند، بنویسید.
- در ستون‌های دوم، سوم و چهارم دسترسی، کنترل، مالکیت هر منبع را مشخص کنید.
- سپس هر گروه باید منافع مختلف خود را از هر منبعی ذکر کنند.

- دسترسی، کنترل و مالکیت را در خصوص هر یک از این مزایا طبق جدول فوق تعیین کنید.

مرحله پنجم: به هر گروه حدود ۲۰ دقیقه برای تکمیل تمرین، گشتن بین گروه‌های مختلف برای تنویر دستورالعمل یا پاسخ دادن به هر سوالی که نیاز است، وقت دهید.

مرحله ششم: سپس هر گروه کوچک باید گزارش خود را به تمام گروه ارایه نماید. فلیپ چارت آن‌ها را روی دیوار قرار دهید و سپس آن‌ها را با هم مقایسه کنید.

مرحله هفتم: در مورد هر یک از موارد زیر با هم بحث کنید:
- چه کسی (یا کسانی) به طور عمده از منابع و منافع مختلف استفاده می‌کنند؟ کنترل و مالکیت دارایی‌های مختلف متعلق به چه

کسی (یا کسانی) است؟

- چه نابرابری‌های جنسیتی وجود دارد؟ از لحاظ حقوق بشر در چه جایگاهی قرار دارند؟ در خصوص قوانین معدنی، تصمیم‌گیری درباره معدنکاری و کنترل بر مزایای معدن چگونه؟
- آیا نابرابری‌های شناسایی شده بر توسعه‌ی فردی، خانوادگی و جامعه تاثیر گذارند؟ چگونه؟
- چه نتیجه‌گیری‌های کلیدی را می‌توان در پایان بحث ارایه کرد؟

- چه پیشنهادانی را می‌توان بر اساس یافته‌ها و نتایج ارایه کرد؟ این پیشنهادات را بر روی فلیپ چارت نصب شده بر روی دیوار بنویسید.

مرحله هشتم: از حاضرین بخواهید که اگر نظری دارند اعلام کنند تا اضافه نمایید. از همه بابت مشارکت تشکر کنید و جلسه را ختم کنید.

◀ ترکیب نتیجه‌گیری و پیشنهادات شرکت کنندگان:

مرحله اول: از شرکت کنندگان استقبال کنید.

مرحله دوم: هر یک از ابزارهای ذکر شده را بررسی کنید (حقوق بشر، تقسیم جنسیتی کار، تقویم فصلی، کنترل و مالکیت)، از شرکت کنندگان مختلف بخواهید به طور خلاصه یافته‌ها و نتیجه‌گیری‌های عمده را با تاکید بر مسایل کلیدی جنسیتی که به وجود آمده، ارایه نمایند. برای هر موضوع، بحث کنید و بخواهید که یافته‌هایشان را در زمینه نابرابری‌ها و قوانین و اثرات احتمالی آن‌ها بر توسعه خانوادگی و اجتماعی ارایه کنند. اطمینان حاصل کنید که امور مربوط به کودکان کار و قوانین کودکان به خوبی مورد واکاوی قرار گرفته‌اند.

مرحله سوم: از شرکت کنندگان بخواهید به عنوان نتیجه‌گیری توسعه‌ای از بحث، پیشنهادات اضافی ارایه کنند و آن‌ها را به لیست فلیپ چارت اضافه کنید. مطمئن شوید که چه کسی چه کاری باید انجام دهد (مثلاً مقامات محلی، مامور بهداشت محلی و وزارت معادن به جای دولت مرکزی).

مرحله چهارم: نکات کلیدی حاصل از چهار ابزار گفته شده را خلاصه کنید. اگر باز هم زمان دارید، از هر یک از شرکت کنندگان بخواهید براساس آنچه که آموخته‌اند، چیز متفاوتی به اشتراک بگذارند. سوالات اضافی نیز به عنوان هرگونه اعلام نظر، نتیجه‌گیری و یا اظهارنظر نهایی مطرح کنید.

مرحله پنجم: از همه برای تلاشی که کرده‌اند تشکر و جلسه را ختم کنید.

◀ ملاحظات عملی برای تمام ابزارهای این ماژول:

- گروه‌های تمرکز توسط یک منشی جلسه به عنوان تسهیل‌گر مدیریت و رهبری می‌شوند تا موضوعات معرفی شوند، سوالات

خاص مطرح شوند و تلاش کنند تا تمرکز بر روی اهداف بحث‌های مطرح شده متمرکز شوند. یک تسهیل‌گر خوب همه را تشویق می‌کند تا بر روی قواعد تعامل در گروه، ترویج اعتماد، ایجاد اطمینان از وجود یک محیط مثبت و مشارکت موثر توافق کنند. حساسیت فرهنگی؛ بی‌طرفی؛ محرمانه بودن و ظرفیت رسیدگی به عدم توازن قدرت، اصول حیاتی تسهیل‌سازی هستند.

- یک تسهیل‌گر خوب درک خواهد کرد که ممکن است برخی از مردم در این شرایط صحبت‌های ناراحت‌کننده‌ای داشته باشند. او سعی خواهد کرد که همه‌ی اعضای گروه را تشویق به مشارکت کند (در برخی موارد شکستن گروه به گروه‌های کوچک‌تر موثر خواهد بود) و سعی خواهد کرد که مطمئن شود بحث با شرکت‌کنندگان صرفاً به شنیدن صدای چند نفر از اعضای گروه خلاصه نگردد. استراتژی‌هایی برای برخورد با شرایط دشوار به شرح زیر وجود دارد:

قطع کردن صحبت: بگویید «ببخشید، می‌تونم خواهش کنم به موضوع گروه برگردید و به گروه ملحق بشوید؟ موضوع اصلی گروه واقعا جالب است!»

انحراف مخاطب: بگویید «خیلی جالب است. بقیه‌ی شما راجب (موضوع اصلی) چه فکر می‌کنید؟»

مکث و سکوت: سکوت کنید. کسی آغاز به صحبت خواهد کرد و دیگران احساس ناراحتی خواهند کرد. اگر کسی اینکار را نکرد، طرح سوال درباره موضوعی دیگر را آغاز کنید.

تسلط: ارتباط چشمی را متوقف کنید. می‌توانید بگویید «با تشکر از شما بابت مشارکتتان. آیا می‌توانم نظر دیگران را هم بدانم؟» یا این‌که «بقیه‌ی دوستان راجب این موضوع چه فکر می‌کنند؟».

اختلال عمدی: با گروه در نحوه‌ی رفتار شرکت‌کنندگان به توافق برسید (مثلاً احترام به عقاید دیگران).

حالت تدافعی: مطمئن شوید که همه با اراده و انتخاب خود و به صورت آزادانه آمده‌اند. از طرح پرسش‌های ناراحت‌کننده اجتناب کنید و یا این دست پرسش‌ها را در زمانی مطرح کنید که حاضرین آرام‌تر باشند.

- اطمینان حاصل کنید که پاسخ‌ها به طور کامل در فلیپ چارت نوشته شده‌اند و این‌که پاسخ‌های ارائه شده، توسط دستیار تحقیق محلی با صراحت و به دقت نوشته شده باشند. با دستیار محلی از قبل درباره‌ی اهمیت یادداشت‌برداری از نکات کلیدی، نقل قول‌ها و اظهارنظرها صحبت کنید.

- از آنجایی که زنان و مردان می‌توانند از یکدیگر بیاموزد و آموخته‌های خود را به اشتراک بگذارند و محدودیت‌ها و فرصت‌های یکدیگر را درک کنند، پیشنهاد می‌شود که گروه‌های تمرکز متشکل از زنان و مردان باشند. اگرچه شرکت‌کنندگان باید به طور مساوی از مردان و زنان معدنچی تشکیل شده باشند، اما به منظور تقویت ارتباط

بین ذی‌نفعان، بهتر است ترکیب شرکت‌کنندگان ترکیبی از نمایندگان گروه‌های ذی‌نفع باشد (کارگران معدن، خریداران، بزرگان رسمی و غیررسمی محلی، کارمندان رفاه اجتماعی، ماموران بهداشت، نمایندگان سمن‌های فعال و برخی سازمان‌های دولتی).

- ممکن است نیاز داشته باشید که این جلسات را برای زنان و مردان به طور جداگانه برگزار کنید. خصوصاً اگر زنان با حضور در گروه‌های مختلط مشکل داشته باشند. در عین حال که جنبه‌ی یادگیری روش به اشتراک گذاشت بسیار مفید است، اما ممکن است شما نیاز داشته باشید که مشارکت بانوان و شنیدن صدای افراد آسیب دیده را به گروه‌های امن‌تر هدایت کنید.

- اگرچه تاکید بر گروه‌های کوچک انعطاف‌پذیری ایجاد می‌کند، اما در حالت ایده‌آل، نباید بیش از ۲۰ نفر در یک گروه گنجانده شوند. در شرایط خاص، ممکن است زنان خود را در ابراز نظر محدود کنند که در این شرایط باید تضمین کنید که امکان فعالیت در گروه‌های تفکیک جنسیتی شده، میسر است.

- گروه‌های تمرکز را می‌توان در سالن‌های محلی نزدیک به معدن یا نزدیک به خانه مردان و زنان جمع کرد. اگر چه این کار را در محل معدن هم می‌توان انجام داد اما بخاطر این‌که شما می‌خواهید توجه آن‌ها به مباحث حفظ شود، انتخاب محلی در فاصله‌ی کمی از محل کار موثرتر خواهد بود.

- گروه‌های تمرکز باید تا حد امکان به جایی که مردم کار و زندگی می‌کنند نزدیک باشد زیرا بسیاری از زنان برای مراجعه به محلی دور از خانه‌ی خود با مشکلاتی مواجه خواهند شد.

- باید در مسئولیت‌های روزانه‌ای که واگذار می‌شوند زمان و تاثیر مشارکت پایدار مردان و خصوصاً زنان در نظر گرفته شود. دستور کار و این مسایل را در صبح روز اول مورد بررسی قرار دهید. ممکن است شما نیاز به گسترش بحث در چند روز (صبح یا بعد از ظهر) داشته باشید.

- طی سازماندهی شرکت‌کنندگان، به زنانی که نوزادان و کودکانشان را به همراه آورده‌اند یادآوری کنید که نیازهایشان را اعلام کنند تا در بودجه خود بگنجانید (مثلاً تنقلات، آبمیوه و...).

- زمان‌بندی صحیحی برای استراحت و صرف ناهار داشته باشید. شرکت‌کنندگان همواره باید احساس آرامش و راحتی کنند.

منبع:

Gender Dimensions of Artisanal and Small-Scale Mining, A Rapid Assessment Toolkit, Adriana Eftimie, Katherine Heller, John Strongman, Jennifer Hinton, Kuntala Lahiri-Dutt, Nellie Mutemeri, with Chansouk Insouvanh, Michael Godet Sambo, and Susan Wagner. World Bank Group's Oil, Gas, and Mining Unit, Sustainable Development Network, Sustainable Energy Department, 2012.

۶- سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO)